

DEVLETLER HUSUSİ HUKUKU

Yabancılar Arasındaki Nafaka Davalarında Türk Mahkemelerinin Yetkisi

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu,
22.11.1967 gün, E. 2/804, K. 553 (1).

Taraflar arasındaki davadan dolayı yapılan yargılama sonunda: İstanbul 1 inci Sulh Hukuk Hâkimliğinden verilen 11.6.1965 gün ve 635/302 sayılı hükmün incelenmesi; davacı Hüseyin Hassan tarafından istenilmiş olmakla Yargıtay İkinci Hukuk Dairesince: (Nafaka talepleri intizamı ammeyi ilgilendirdiği cihetle davaya mahalli mahkemesince bakılabileceği düşünülmeden yazılı şekilde davanın reddi cihetine gidilmesi yolsuz ve temyiz itirazları varit bulunmuş olduğundan kabulüyle hükmün bozulmasına 3653/3604 sayı ile 5.7.1965 tarihinde) karar verilip, mahalline geri çevrilmeyle, yeniden yapılan yargılama sonunda; bazı sebep ve düşüncelerle eski hükümde direnmeye karar verilmiştir.

Temyiz eden: Davacı Hüseyin Hassan vekili Raşit Şar.

Hukuk Genel Kurulu Kararı

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnmeyi kapsayan son hükmün süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

Davacı, kendisinin yaşlı ve çalışamayacak durumda olduğunu oğlunun yardımına muhtaç bulunduğunu ileri sürmüş, ayda (400) lira nafakanın davalıdan alınmasını istemiştir.

Davalı her iki tarafın yabancı uyruklu bulduklarını ve 23 Şubat

(1) Resmî Kararlar Dergisi, Yıl: 2, Aralık 1967, Sayı: 12, s. 161/162.

1330 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi hükmü karşısında, böyle bir davanın Türk mahkemelerinde görülemeyeceğini ileri sürmüştür. Mahkeme tarafların İngiltere tabiiyetinde bulunduğundan, iki İngiliz arasındaki aile hukuku ile ilgili bu davanın muvafakatlari olmaksızın Türk mahkemelerinde bakılamıyacağından bahsile davanın reddi cihetine gitmiştir.

Dosyadaki açıklamalara göre, taraflar Türkiyede oturmaktadırlar. Davacı yaşlı ve oğlunun yardımına muhtaç bulunmaktadır. Böylece bir durumda, davacı bakılmadığı ve sefalet'e düştüğü takdirde Türk kamu yardım müesseseleri bu kişiye bakmak zorunda kalacaktır. Davacının nafaka isteği Türkiyenin kamu düzeni ile ilgilidir. Türkiyede yabancı da olsa sefalet'e düşmüş bir insanın bulunması kamu düzenini bozan bir olaydır. Aile hukukuna taallük etse dahi Türk kamu düzenini ilgilendiren hususlarda Türkiye mahkemeleri karşı tarafın muvafakatını aramaksızın davayı incelemelidir. Aksinin kabulü Türk Devletler özel hukuku prensiplerine aykırı düşer. Bu cihetleri belirten özel daire bozma ilâmına uyulmak gerekirken eski kararda direnilmesi isabetsiz bulunmuştur.

Sonuç: Yerinde olan temyiz itirazlarının kabulüne, direnme kararının H.U.M.K. nun 429 uncu maddesi gereğince bozulmasına 22.11.1967 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

I. Türk kanunlar ihtilâfı sistemi 23 Şubat 1330 tarihli «Türkiyede bulunan ecnebilerin hukuk ve vezâifi hakkındaki muvakkat Kanun» (2) ile düzenlenmiştir. Bu Kanunun 4 üncü maddesi devletler hususî hukuku ihtilâflarında gerek tatbik edilecek kanun gerekse milletlerarası yetkiye dair hükümler ihtiva eder. Ancak bu hükümler eksiktir ve tekmil kanunlar ihtilâfı problemlerini halletmekten çok uzaktır. Madde, yabancılar arasındaki

«... evliliğin akdi ve feshi ve ayrılık ve babalık ve nesep ve evlâd edinme gibi aile hukukuna ve rüşt ve mezuniyet ve hacir ve vesayet gibi ehliyet'e ve menkul mallara ait vasiyet ve terekelere müteallik bulunan...»

davaları prensip olarak Türk mahkemelerinin yetkisi dışında bırakmıştır. İstisaiî durumlarda Türk mahkemelerinin bu davalarda da yetkisi doğabilmektedir. Tabiiyetleri yabancı olan tarafların «bir-rıza» Türk mahkemelerine müracaatları da Türk mahkemesinin yabancılar arasındaki bu neviden davalarda yetkisini tahakkuk ettiren bir haldir.

Hukuk Genel Kurulu kararına konu teşkil eden nafaka dava-

(2) Düstur, 2. Tertip, Cilt: 7, s. 4583.

sında taraflar İngiliz tabiiyetindedirler. Muvakkat Kanununun sözü geçen maddesine dayanarak bu davanın Türk mahkemesinde görülmesine rızası olmadığını davalı taraf beyan etmektedir. Türk mahkemelerinin bu nevi davalarda yetkisini tahakkuk ettiren diğer istisnâî durumların da mevcut olmadığı anlaşılmaktadır. Davalıya göre Türk mahkemesi yetkisizliği sebebiyle nafaka davasını reddetmelidir. Davayı rüyet eden Sulh Hukuk mahkemesi, davalı tarafın iddiasını kabul etmiş ve «iki İngiliz arasındaki aile hukuku ile ilgili bu davanın muvafakatleri olmaksızın Türk mahkemelerinde bakılmıyacağından bahsile davanın reddi» cihetine gitmiştir.

Gerek Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi gerekse ısrar üzerine kararı inceleyen Hukuk Genel Kurulu nafaka talebinin sözü edilen 4 üncü madde hükmü manasında aile hukuku davası konusu olduğunda tereddüt göstermemişlerdir. Ancak Yargıtay nafaka taleplerinin amme intizamını ilgilendirdiği gerekçesiyle Türk mahkemesinin bu nafaka davasını incelemek mecburiyetinde olduğunu kabul etmiştir. Hukuk Genel Kuruluna göre, «aile hukukuna taalluk etse dahi Türk kamu düzenini ilgilendiren hususlarda Türkiye mahkemeleri karşı tarafın muvafakatını aramaksızın davayı incelemelidir». Yargıtay kamu düzeni yanında, davacının sefaletе düşmesi halinde Türk kamu yardım müesseselerinin bu şahsa bakmak zorunda kalacaklarını da nafaka davasının Türk mahkemesinde görülebilmesi için bir gerekçe olarak ileri sürmüştür.

Hukuk Genel Kurulunun kararı evvelâ iki bakımdan incelenmek icap eder. Birinci nokta nafaka taleplerinin Muvakkat Kanununun 4 üncü maddesi hükmü mânâsında bir aile hukuku davası konusu olarak kabul edilebilip edilemeyeceği hususudur. İkinci nokta ise Türk kamu yardım müesseselerine külfet yükletilmesinin hangi düşüncelerle Türk mahkemesinin yetkisini tahakkuk ettirebileceği problemidir. Özellikle birinci noktanın aydınlanmasıyla yabancılardan nafaka davalarında Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi hakkında doğru bir sonuca varılabilecektir.

II. Hukuk Genel Kurulu, nafaka taleplerini Muvakkat Kanununun sözü edilen hükmü mânâsında aile hukuku davası kabul ederken Türk doktrinine hâkim olan fikri benimsemiş olmaktadır. Gerçekten de Türk hukuk doktrini yukarıda aldığımız 4 üncü madde hükmündeki «... gibi aile hukukuna...», «... gibi ehliyete...» şeklindeki ifade tarzından sayılan hususların tahdidî olarak sayıl-

madığı ve bu itibarla aile ve şahsın hukukunun bütün şumulünü ihata ettiği neticesine varmıştır (3). Hükmün şumulü bu şekilde tefsir ve izah edilmek istenince, aile hukukunda yer almış olmakla beraber mahiyet itibariyle kanunlar ihtilâfı hukukunda ayrı bir düzenlemeye ihtiyaç gösteren muayyen ihtilâfların halli güçleşmekte ve sun'î tefsirlerin doğumuna sebep olmaktadır.

Türk doktrini (4) ve incelediğimiz kararıyla Türk yargıtayı nafaka taleplerini Muvakkat Kanununun Türk mahkemelerini yetkisiz addettiği aile hukuku meselelerine ithal ettiğinden, nafaka gibi esasında bir alacak hakkından ibaret olan ve amme intizamının hat-ta fazlasıyla müdahalesine maruz kalabilen davalarda Türk mahkemeleri yetkisiz olmaktadır. Böyle bir neticenin davanın tarafları yabancı da olsa behemahal bertaraf edilmesi zarureti karşısında doktrin (5) ve Yargıtay amme intizamı mefhumuna iltica etmiştir. Nafaka davalarında evvelâ Türk mahkemelerinin yetkisizliğinden hareketle, neticede mutlak yetkiye varış ve bunun için kullanılan amme intizamı mefhumu, bu nevi davaları 4 üncü madde mânâsında aile hukuku müessesesi kabul etmenin bir sonucu olmaktadır.

4 üncü maddenin sözü geçen hükmüne giren konuları Medenî Kanunda yer almış Şahsın Hukuku ve Aile Hukuku kitaplarındaki müesseseler ile izah ve doldurma gayreti, meydana getirdiği mahzurlar dışında, kanaatimizce, hukuken de kabulü güç bir tefsir tarzı olmaktadır. Zira Muvakkat Kanununun bu hükmünün getirdiği Türk mahkemelerinin yetkisizliği prensibini tekmil aile hukuku ve şahsın hukuku meselelerine teşmil etmeye imkân ve lüzum yoktur.

Muvakkat Kanun, evlenmenin akdi ve feshi ve ayrılık ve nesep ve evlâd edinme gibi aile hukukuna müteallik davalar deiken «gibi» kelimesi ile tekmil aile hukuku meselelerini değil, saydığı

(3) SEVİĞ (Muammer R. / Vedat R.), Devletler Hususî Hukuku, 3. Bası, İstanbul 1962, 441, 464; BERKİ, Devletler Hususî Hukuku, Cilt: II, 6. Bası, Ankara 1966, 127.

(4) SEVİĞ, Nafaka Borcu, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: VI, Sayı: 1, 110; SEVİĞ (Muammer R. / Vedat R.), 504; BERKİ 228; BERKİ/ERGÜNEY, Yabancılar Hukuku ve Kanun İhtilâfları ile ilgili Yargıtay Kararlarının Tahlili ve İzahı, Ankara 1963, 89; YÖRÜK, Nazarî ve Amelî Devletler Hususî Hukuku, 2. Bası, İstanbul 1950, 705; ULUOCAK, Devletler Hususî Hukukunda Bağlama Kaideleri, İstanbul 1968 (Teksir), 48; GÖĞER, Devletler Hususî Hukuku (Kanunlar İhtilâfı), Ankara 1968, 217/218.

(5) SEVİĞ, 118/119; BERKİ/ERGÜNEY 89.

müesseselerin mahiyetinde olan aile hukukuna has meseleleri belirtmek istemiştir. Aksi halde aile hukuku tâbirini kullandıktan sonra, bir kaç aile hukuku müessesesinin sayılması izah edilemezdi. Ve bu itibarla, Türk Medenî Kanununun Aile Hukuku kitabında yer almış olmakla beraber, evlenme, boşanma, ayrılık, nesep, babalık davası, evlâd edinme gibi aile hukukuna has ve şahsın statüsünü tayin eden meselelerden olmayan ihtilâflar, özellikle mamelek hukukuna ait bir alacak hakkından ibaret olan nafaka talepleri sözü edilen hükmün dışında kalır. Keza madde, rüşt ve mezuniyet ve vesayet gibi ehliyet müteallik davalardan bahsederken de şahsın hukukuna giren tekml meseleleri değil, bilakis hacir ve vesayet gibi aile hukukunda yer almış meseleleri de söylemek suretiyle şahısların ehliyeti ile ilgili ihtilâflara işaret etmiştir. Eğer aile hukuku, şahsın hâlini (evli, boşanmış, vesayet altında, sahih veya gayri sahih nesepli olmak gibi şahsın hukukî vasıfları mânâsında) ve şahsın hukuku, şahsın ehliyetini (şahsın hak ve mükellefiyetlerden istifade ve onları kullanma iktidarı mânâsında) ifade eden mefhumlar olarak kullanılır ise, 4 üncü maddenin saydığı meseleleri ve benzerlerini ihata eden tâbirler olarak kabul edilebilir. Biz Muvakkat Kanun mânâsında «aile hukuku» tâbirinin bu şekilde anlaşılması icap ettiğini sanıyoruz.

Türk doktrini tarafından 4 üncü maddenin hükmünü izah maksadıyla gösterilen (6) «Lozan Sulh Muahedesine bağlı İkamet ve Adlî Selâhiyet Mukavelenamesinin» (7) 16 ncı maddesi, bugün mer'î olmamakla beraber 4 üncü madde hükmüne ışık tutabilme imkânı bakımından burada açıklanmalıdır. 16 ncı madde, Muvakkat Kanun hükmüne benzer şekilde âkit devletlerin tebalarının taraf olduğu muayyen davalarda millî mahkemeleri yetkili kabul etmiştir. Madde dikkatle incelenecek olursa, Muvakkat Kanun hükmünün sisteminde ve fakat ondan daha şümüllü olarak düzenlendiği görülür (8). Mukavelename hükmüne göre üç gurup ihtilâfta millî mahkemeler yetkili kabul edilmiştir :

(1) «Ahkâmı şahsiye mevadında, yani evlenme, mal birliği -

(6) SEVİĞ (Muammer R. / Vedat R.) 464; BERKİ 196; ULUOCAK 5.

(7) Düstur, 3. Tertip, Cilt: 5, s. 175.

(8) Aynı fikir: ULUOCAK 5. Aksi fikir: SEVİĞ (Muammer R. / Vedat R.), 464; BERKİ 196.

mal ortaklığı, boşanma, ayrılık, cihaz, babalık, nesep, evlâd edinme, ehliyet, rüşt, vesayet, kayyımlık, hacir meselelerinde»;

(2) «Emvâli menkuleye dair mevadda vasiyet veya tevarüs veyahut terekenin taksim ve tasviyesi meselelerinde»;

(3) «Alelîtlak aile hukuku meselelerinde».

Açıkça görülüyor ki, ilk iki gurup ihtilâf, Muvakkat Kanun hükmü ile aynı sistemde ve «ahkâmı şahsiye» (9) ve «menkul mallara ait vasiyet ve tereke» mefhumlarından hareketle tesbit edilmiştir. Üçüncü gurup ihtilâf ile, yani «alelîtlak aile hukuku meseleleri»nin tanzime dahil edilmesiyle, Muvakkat Kanununun 4 üncü maddesi hükmünde sayılan aile hukukuna has meseleler dışında kalan aile hukuku davaları da nazara alınmış olmaktadır. İşte bu son gurup ile Mukavelename hükmü, Muvakkat Kanun hükmünden daha şü-müllü olmakta ve aynı zamanda 4 üncü madde hükmünün statü davaları dışında kalan aile hukuku meselelerine şamil ve matuf olmadığıнын bir delili olmaktadır. Zira 4 üncü madde, tadat ettiği konularla aile hukukuna ve şahsın hukukuna ait tekml meselelere şamil bir hüküm getirmek isteseydi, ya doğrudan doğruya bu mefhumları kullanır veya tadat gibi tereddüt uyandıracak bir şekli tercih ediyor ise Mukavelenamenin düzenlemesine benzer şekilde tadadına açıklık getirmesi icap ederdi. Her iki şeklin de kullanılmamasının sebebi bizzat hükmün muhtevasının bunu icap ettirmesidir. Hü-küm sadece kabul ettiğimiz mânâda aile hukukuna ve şahsın hukukuna has (şahsın statüsüne ait) meseleler ile menkul mallara ait vasiyet ve tereke davalarını, aile hukukunun mâmelekî talepleri hariç olmak üzere, Türk mahkemelerinin yetkisi dışında tutmuştur. Bir alacak hakkından ibaret olan nafaka talepleri, şu izahatımızdan anlaşılacağı üzere, 4 üncü maddenin bu hükmü dışında kalmaktadır.

Muvakkat Kanunun sözü geçen hükmüne verdiğimiz mânâ, bizzat 4 üncü maddenin vaz'ı sebebine de uygun düşmektedir. Kapitülasyonlar devrinde yabancıların statü (ahkâmı şahsiye) davaları

(9) Muvakkat Kanun mânâsında «ahkâmı şahsiye» tabirinin şahsın hal ve ehliyetini tayin ve tesbit eden bir mefhum olduğu, yani müdafaa ettiğimiz mânâda aile hukuku ve şahsın hukuku meselelerini ifade ettiği hususunda bkz. NOMER, Devletler Hususî Hukukunda Nafaka, İstanbul 1967, 25 vd. ve özellikle 30.

Türk mahkemelerinin yetkisi dışında bırakılmıştı. Kapitülasyonlar ilga (10) ve dolayısıyla konsolosluk mahkemelerinin yetkisi kaldırıldığında bu mahiyetteki davaların Türk mahkemelerinde görülmesi icap etti. Ancak o zamana kadar yabancıların statü davalarını rüyet edecek mahkemeler teşkil edilmemiş ve bu konuda kanunlar çıkarılmamış olduğundan mevcut şer'i mahkemelerin bu işlerle vazifelendirilmeleri mahzurlu görülmüş ve teşkilât ve kanunlar meydana getirilinceye kadar bu mahiyetteki davalara Türk mahkemelerinin bakmaması prensip olarak kabul edilmiştir. İşte bu durum karşısında acele olarak çıkarılan Muvakkat Kanun, yabancılar için statü davalarında ve menkul mallara ait vasiyet ve tereke davalarında Türk mahkemelerinin yetkisini istisnaî şartların tahakkukuna bağlamıştır. Kanun statü davalarını belirtebilmek gayesiyle bu mahiyetteki meseleleri saymış ve aile hukukunun ve ehliyeteye müteallik hükümlerin keza bu mahiyetteki meselelerine «gibi» kelimesiyle işaret etmiştir. Bu itibarla aile hukukunda yer almış olmakla beraber mamelek hukukuna ait ihtilâflarda Muvakkat Kanunun Türk mahkemelerinin yetkisizliğini kabul edeceği düşünülemez. Kaldı ki, Muvakkat Kanun genel olarak hukuk davalarında, hatta aşırı bir hassasiyetle Türk mahkemelerinin yetkisini belirtmiştir. Bu sebeple mahiyeten bir alacak hakkından ibaret olan nafaka davalarını, mücerret Aile Hukuku kitabında düzenlendiği gerekçesiyle statü davaları mefhumuna ithal ederek Türk mahkemelerinin yetkisizliğini kabul etmek, bizzat Muvakkat Kanun hükmünün vaz'ı sebebine ve maksadına aykırı olur. Üstelik, Muvakkat Kanundan çok daha sonra kabul ve tamamen farklı bir hukuk anlayışı içerisinde düzenlenmiş olan Medenî Kanunun Aile Hukuku ve Şahsın Hukuku kısımlarında yer almış meseleleri de, Muvakkat Kanun mânâsında statü davalarına ithal etmek ve muhtevasını bu yolla tesbit gayreti, 4 üncü madde hükmünün asla düşünmediklerini ona zorla kabul ettirmek olur.

Yukarıdan beri verdiğimiz izahattan çıkan netice şu olmaktadır: Muvakkat Kanunun 4 üncü maddesinin prensip olarak Türk mahkemelerini yetkisiz kabul ettiği davalar içerisinde, statü dava-

(10) 15 Muharrem 334 (2 Teşrinisânî 331) tarihli «Kavanini Mevcude Uhudu Atikaya Müstenit Ahkâmın Lağvı hakkında Kanun» ile Osmanlı İmparatorluğu 18 Eylül 1330 tarihinden itibaren «uhudu atikaya müstenit olarak istisnaen münderiç blunan ahkâmı» ilga etmiştir.

ları dışında kalan mamelek hukukuna ait davalar yer almaz. Mahiyet itibariyle bir alacak hakkından ibaret olan nafaka taleplerine sözü geçen hüküm uygulanmaz. Nafaka davaları bu maddenin anladığı mânâda «aile hukuku meselelerine» dahil değildir.

III. Türk kanunlar ihtilâfı hukuku doktrininde nafaka davalarına amme intizamının müdahalesine özel bir önem verilmiştir. Bu önem nafaka taleplerinin hukukî mahiyetinden ileri gelmektedir ve bir dereceye kadar da haklıdır. Gerçekten nafaka taleplerinin karakteri tarihî yönden hem hususî hukuk hem de amme hukuku karakterli gözükmemektedir. Aile ve devlet mefhumları arasındaki sosyal bağın çok sıkı olması gerek amme hukukunun gerekse hususî hukukun nafaka taleplerine müştereken tesir etmesine sebep olmuştur. Türk Medenî Kanununun esasını teşkil eden İsviçre Kanton hukuklarında bu bariz şekilde görülmektedir. Fransız Kantonları hısımlar arası nafaka mükellefiyetini saf bir hususî hukuk borcu olarak nazara alırken, Alman kantonları daha az birlik göstermekle beraber, bu mükellefiyeti amme hukukuna tâbi tutuyorlar ve buna uygun olarak medenî kanunlarında değil, fakirlere yardım kanunlarında nafakaya yer veriyorlardı (11). İsviçre Medenî Kanunu koymuş olduğu hükümler ile nafaka mükellefiyetini hususî hukuka mal etmiştir. Ancak lâyihalar, hususî hukuk telâkkisine rağmen nafaka taleplerinin sosyal yardım hukuku ile olan sıkı ilişkisini de belirtmişlerdir. Hakikaten herkes, yardım etmediği takdirde sosyal yardım teşkilâtının yardımına muhtaç olacak hısımlarına nafaka vermekle mükellef tutuluyordu (12). Medenî Kanunun bu düzenlemesine rağmen hukukî hayatta amme hukuku ile hususi hukukun müteakabil tesirleri ve birbirlerini tamamlayıcı rolleri devam edecektir (13). Böyle durumlarda karışık karakterli hukukî münasabetslerden bahsedilir (14).

(11) HUBER, Erläuterungen zum Vorentwurf eines schweizerischen Zivilgesetzbuches, 1. Cilt: Einleitung Personen - Familien - und Erbrecht, Bern 1914, 182 vd.; SEILER, Die Verwandtenunterstützungspflicht insbesondere im internationalen Privatrecht der Schweiz, Solothurn 1937, 9; EGGER, Aile Hukuku (terc. Tahir Çağa), Mad. 241 - 345, Ankara 1949, Madde 328, N. 7.

(12) EGGER, Madde 328, N. 8.

(13) FLEINER, Institutionen des deutschen Verwaltungsrechts, Zürich 1939, 59.

(14) Bkz. NAWIASKY, Allgemeine Rechtslehre als System der rechtlichen Grundbegriffe, Einsiedeln/Köln 1941, 264 - 266.

Bugünkü hukuk sistemleri nafaka ilişkisine iştirak eden şahısları ve aradaki hukukî bağlantıyı hususî hukuk sahası içerisinde kabul etmişlerdir. Gerçekten de hususî hukukun iki süjesi, yani bir ailenin iki ferdi arasında mevcut bir hukukî münasebet söz konusudur. Çocuk bir vasi veya kayyım tarafından temsil edilse dahi durum farklılık göstermez, zira hukukî münasebetin esas süjesi çocuktur, münasebet onun namına kurulmaktadır. Sosyal yardım müessesesinin, muhtaç kimseye yardımda bulunmuş olması halinde hı-sımları dava etmek hakkı da Medenî Kanuna dayanmaktadır (MK. m. 316 III) ve özellikle hususî hukuktan mütevellit bir haktır. Kanunî bir halefiyet vaziyeti mevcuttur. Muhtaç şahsın hakları kanunen sosyal yardım müessesesine intikâi etmektedir (15). Federal Mahkeme de müessesenin hususî hukuk karakterini teyit etmektedir (16). Buna mukabil, nafaka borcunun müeyyidelerindeki sertlik, ezcümle nafaka taleplerinin himayesi maksadına matuf olarak vaz'edilmiş olan hukukî ve cezaî hükümlerin özel bir ağırlığa ve öneme sahip olması, nafaka taleplerinin aynı zamanda taşıdığı amme hukuku karakterinin bir tezahürü olmaktadır. Bu sebeple nafaka mükellefiyeti amme hukuku karakterli bir hususî hukuk müessesesi olarak vasıflandırılabilir (17). Nafaka müessesesinin bünyesindeki amme hukuku karakteri, nafaka davalarında amme intizamının daima büyük rol oynamasına sebep teşkil etmiştir. Gerçekten de bugün tekml hukuklarda, nafaka taleplerine mahallî hukukun tatbiki, amme intizamı müdahalesi ile olabilmekte ve ancak amme intizamı gibi kaypak bir mefhumun kullanılması memlekette memlekete, mahallî kanunların müdahale şumulünü farklı ve hatta her hukuk bakımından istikrarsız bir hale sokmaktadır. Uygulanacak kanun yönünden amme intizamının müdahalesi burada konumuz harici kalmaktadır.

Yukarıda (II) altında izah ettiğimiz gibi nafaka talepleri Mu-vakkat Kanununun Türk mahkemelerini yetkisiz saydığı aile hukuku davalarından değildir. Bu itibarla Türk hukuku yönünden nafaka davalarında Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini amme

(15) EGGER, Madde 329, N. 9.

(16) FREY, Die Unterhaltspflicht der Eltern gegenüber ihren Kindern nach schweizerischem Recht, Aarau 1948, 155.

(17) FREY 156; Aynı manada HOMBERGER, Das schweizerische Zivilgesetzbuch, 2. Bası 1943, § 38, 115; TUOR, Das schweizerische Zivilgesetzbuch, 5. Bası, Zürich 1948, § 37, 239/240.

intizamı yardımı ile tesis etmeye lüzum kalmıyacaktır. Bu noktaya ileride temas edilecektir. Ancak burada Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararında, amme intizamının yanında yardımcı bir gerekçe olarak zikredilen «kamu yardım» müesseselerinin külfet altında kalması ihtimalinin sonuçları üzerinde durulacaktır.

Sosyal yardım müesseselerinin yardım zorunda kalması özellikle Alman hukukunda yabancı kanunun uygulanmasına mani bir sebep olarak Alman tatbikatında zaman zaman kullanılmıştır. Meselâ, 1934 tarihli bir karar (18), çocuğun nafaka hakkına ait talep hakkını, çocuğa değil, fakat anneye veren İngiliz hukukuna resmî sosyal yardım mükellefiyetine istinatla amme intizamını düzenleyen Tatbik Kanununun 30 uncu maddesinin müdahalesini kabul etmiştir (19). Bu konuya temas eden 20.7.1957 tarihli diğer bir Alman kararına göre (20), prensip, doktrin ve tatbikatta hâkim olan kanaate uygun olarak, evlilik dışı çocuğa hiç veya çok kifayetsiz bir nafaka talebi bahşeden yabancı kanunun uygulanmamasıdır (21). Alman hukukunun buradaki gayesi kararda şöylece belirtilmektedir: nafaka talebi yabancı hukuka göre mevcut değilse evlilik dışı babanın hukuka uygun olmayan istifadesi için resmî sosyal yardım müessesesine yük olmamak. Alman hukukunun gayesi, evlilik dışı çocuğa babadan nafaka temin etmektir. Fakat yabancı hukuka müsteniden baba, nafaka mükellefiyetinden kurtuluyor ve böylece çocuk resmî sosyal yardıma muhtaç kalıyor ise, bu gayenin ihlâli vardır. Çocuğun resmî sosyal yardımdan istifade edebilmesi ise, onun Almanyada büyüme ve yetişmekte olması şartına bağlıdır (Fürsorgepflicht-VO § 8 I 2 ve § 7). Hadisede çocuk annesi ile birlikte yabancı bir memlekette ikamet etmektedir. Bu sebeple evlilik dışı babayı nafaka mükellefi kabul etmekte, Almanya için özel bir menfaat (alâka) mevcut addedilmemiştir. Alman hukukunda amme intizamının müdahalesi için, doktrin mahallî bir ilginin bulunmasını

(18) LG Frankfurt 30.7.1934, Juristische Wochenschrift III 1934, 2644 ve 3152.

(19) Keza bkz. RAAPE, Internationales Privatrecht, 5. Bası, Berlin/Frankfurt a. M. 1961, 366.

(20) LG Braunschweig 20.7.1957 (GAMILLSCHEG, Die deutsche Rechtssprechung auf dem Gebiete des internationalen Privatrechts in den Jahren 1956 und 1957, Berlin/Tübingen 1962, N. 6).

(21) Kararda doktrin olarak STAUDINGER/RAAPE ve NEUHAUS zikredilmiştir.

istemmiştir (22). Gerek içtihatlarda gerekse doktrin sahasında aykırı kanaatlere rastlamak mümkün olmakla beraber, Alman hukukunun genellikle 30 uncu maddenin müdahalesi için mahallî bir ilişki aradığı söylenebilir (23). Varılacak karar netice bakımından Alman hukuk hayatına tesir ettiği nisbette, 30 uncu maddenin müdahale ihtimali de artacaktır. Mahallî bir ilişkinin varlığı ise, kararın Alman hukuk hayatına olan tesirine bazı durumlarda müstakil olarak sebep teşkil edecektir. Ancak sosyal yardım müesseselerinin külfet altına girmesi amme intizamını harekete geçirecek mahallî bir ilişki olarak kabul edilemez zannediyoruz. Sosyal yardım müesseselerinin faaliyeti, zarurette olan kimseye yardım suretiyle amme intizamını ihlâl edebilecek olan bir durumun izalesi gayesini taşıdığına göre, bu müesseselerin yardım külfeti yüklenmesi, amme intizamını ihlâl edici bir vaziyet olarak mütalâa edilmemelidir.

Hukuk Genel Kurulu kararı, «Türkiyede yabancı da olsa sefalete düşmüş bir insanın bulunması» olayını haklı olarak amme intizamını bozan bir durum olarak görmüştür. Böyle bir olayı ortadan kaldıran resmî yardım müesseselerinin müdahalesini artık amme intizamının müdahalesi için bir sebep olarak göstermeye imkân yoktur. Bununla beraber resmî mahiyette olan yardım müesseselerinin bir yabancıya karşı yabancı hukuk sebebiyle veya Türk mahkemelerinin yetkisizliği dolayısıyla bir külfet altına girmesi tereddüt hasıl edebilir. Fakat herşeye rağmen sosyal yardımın yabancı yerli ayırımı olmaksızın tahakkuk etmesi, bugünkü hukuk devleti anlayışının bir icabıdır. Şu izahatımız, yabancı kanunun uygulanmasının veya Türk mahkemelerinin yetkisizliğinin sosyal yardım müesseselerinin faaliyetine sebep olması halinde, amme intizamının yardımıyla mahallî kanunların uygulanmasını veya Türk mahkemelerinin yetkisini temin etmenin doğru olmayacağını gösterir.

İncilediğimiz Yargıtay Kararı, taraflar Türkiyede «oturmakta» olduklarından, Türk mahkemelerinin yetkisizliği halinde «Türk

(22) FRANKENSTEIN, Internationales Privatrecht (Grenzrecht), 4. Cilt Basel 1935, 136; ZWEIGERT, Unterhaltspflicht zwischen Verwandten, B. Deutsches Recht (Das internationale Familienrecht Deutschlands und Frankreichs, Tübingen/Paris 1955), 454.

(23) KEGEL, Das internationale Privatrecht im Einführungsgesetz zum BGB (Sonderdruck aus Soergel/Siebert, Kommentar zum BGB, 9. Bası), Stuttgart 1941, Madde: 30, N. 16 ve n. 28.

kamu yardım müesseselerinin» külfet altına girmesini, amme intizamının müdahalesi için bir irtibat noktası olarak görmek istemiştir. Karar bu mânâda anlaşılabilirliği takdirde, amme intizamının müdahalesinde mahallî bir irtibat aramakla Yargıtay Türk tatbikatına bir yenilik getirmiş olmaktadır. Ancak yargıtayın bunu şuurlu olarak yaptığını zannetmiyoruz. Yargıtay Türk mahkemelerinin yetkisini tesis edebilmek için amme intizamı yanında kamu yardım müesseselerinin külfet altına girmesini yardımcı bir gerekçe olarak ileri sürmüştür de denebilir.

Kamu yardım müesseselerinin külfet altına girmesi, yabancı kanunun uygulanmasına mani olabilen veya Türk mahkemelerinin yetkisini tesis edebilen müstakil bir sebep olabilir mi?

Yukarıda sözü geçen 20.7.1957 tarihli Alman mahkemesi kararı «Almanya için özel bir menfaat (alâka)» görmediği için yabancı kanunun uygulanmasını kabul etmiştir. Zannediyoruz ki, gerek yabancı kanun yerine mahallî kanunun tatbikini gerekse mahallî mahkemelerin yetkisinin tahakkukunu, amme intizamına nisbetle, bu gerekçe çok daha kuvvetle haklı kılabilir. Türk hukuku bakımından da, sosyal yardım müesseselerine külfet yüklenmesine sebep olan yabancı hukukun, Türkiyenin «özel menfaati» icabı tatbik edilmemesi ve yerine Türk kanunlarının uygulanması mümkündür. Aynı şekilde milletlerarası yetkisi bulunmayan bir davada sosyal yardım müesseselerinin külfet altına girmesi halinde Türk mahkemelerine yetki vermekte Türkiyenin «özel menfaati» vardır. Nafaka taleplerinde özel menfaat resmî sosyal yardım müesseselerinin külfet altına girmemesi şeklinde tezahür edecektir. Maddî esaslara bağlandığı için, özel menfaat mefhumunun taşıdığı kaypak mânâ bir mahzur teşkil etmiyecektir. Ancak (II) altında izah ettiğimiz gibi nafaka davaları Türk mahkemelerinin yetkisiz bulunduğu aile hukuku meselelerinden değildir. Nafaka taleplerinin usul hukuku yönünden mahiyetine uygun milletlerarası usul hükümlerine tâbi olması icap eder. Bu hükümler muayyen hadiselerde Türk mahkemelerinin yetkisini tahakkuk ettiremez ve Türk kamu yardım müesseseleri külfet altına girme durumuna düşerler ise, ancak o zaman «özel menfaat» gerekçesine ihtiyaç duyulabilir. (IV) altında vereceğimiz izahatta buna lüzum kalmıyacağı belirecektir.

IV. Nafaka münasebeti bir hususî hukuk müessesesi olarak

aile hukukunda yer almış olmakla beraber, borçlar hukuku karakterli bir alacak hakkından ibarettir. Borçlar Kanunu borç münasebetinin tarifini vermemiştir. Fakat genellikle kabul edildiği üzere borç münasebeti, iki (veya daha fazla) şahıs arasında mevcut olan bir hukukî rabıta ki, şahıslardan birini (borçlu, debitor), diğerine (alacaklı, creditor) karşı bir edada bulunmakla mükellef kılar. Borç rabıtası alacaklı bakımından bir alacak, borçlu bakımından ise bir mükellefiyet veya borçtur (24). Nafaka münasebetinin bu tarife uyduğu tereddütsüzdür. Nafaka taleplerinin mirascılara intikal etmemesi ve ahara temlik edilememesi, onun borç münasebeti vasfını ihlâl etmez. Gerçekten Borçlar Kanununda da bu vasıfları taşıyan borç münasebetleri bulunabilir (BK. m. 67, 320; BGB § 613). Nafaka mükellefiyeti kanunun tayin ettiği muayyen bir vakıanın tahakkuku ile doğar. Bu vakıa, meselâ bir çocuğun doğumudur. Evlâd edinme hukukî muamelesinde ise nafaka münasebetini doğuran evlâd edinme vakıasıdır. Daha genel bir söyleyişle, nafaka borcunu meydana getiren, bazı aile hukuku vakıalarının, ezcümle hısmılık ilişkisinin tahakkuk etmesidir. Bu sebeple, yani doğum sebebi nazara alınarak bu nevi borç münasebetleri Borçlar Kanununda değil, Aile hukuku sahasında düzenlenmiştir (25). Bu mahiyetteki borçlar hukuku muhtevalı münasebetler şahıs, aile ve miras hukuku münasebetlerinin bir neticesi olarak tahakkuk etse-ler dahi aslî mahiyetlerini kaybetmezler. Ancak bir ayırımın ortaya çıkmasına sebep olurlar. «Müstakil» borçlar hukuku münasebetleri ile «müstakil olmayan» borçlar hukuku münasebetleri bu mânâda bir ayırımdır (26). Birbirine bağlı normlar topluluğu olarak borçlar hukuku, evveleminde sadece müstakil borç münasebetleri için söz konusudur. Borçlar hukuku müstakil olmayan borç münasebetlerine, çok farklı ölçüler içerisinde ve bazen kuvvetli bazen zayıf şekilde, fakat daima tatbik olunur, zira müstakil olmayan borç münasebetleri farklı mahiyette bir temel münasebeti şart kılar. Bu sebeple bu nevi borç münasebetleri borçlar hukuku mânâsında borç münasebetleri olmalarına rağmen Borçlar hukukunda

(24) v. TUHR/SIEGWART, Allgemeiner Teil des Schweizerischer Obligationenrechts, Erster Halbband, Zürich 1942, § 2, 7.

(25) v. TUHR/SIEGWART § 2, 13.

(26) v. GIERKE, Deutsches Privatrecht, 3. Cilt: Schuldrecht, München/Leipzig 1917, § 175, 55.

değil, kendilerinin doğdukları hukuk kısmında yer alırlar. Doğum sebebi aile hukuku münasebetleri olduğu için nafaka münasebetleri aile hukuku içerisinde düzenlenmiştir. Mukayeseli hukukta, aile hukukunda düzenlenmiş olmalarına rağmen, nafaka münasebetlerinin borçlar hukuku münasebeti olduğu tereddütsüz belirtilmiştir (27). Bu itibarla aile hukuku ile ilgisi nisbetinde veya aile hukukunun hususî normlarına göre farklı şekilde tanzimi söz konusu olmadıkça nafaka taleplerine borçlar hukukunun umumi prensipleri uygulanır (28).

Nafaka talepleri medenî hukuktaki bu mahiyetine uygun olarak, usul hukuku yönünden de mamelek hukukuna ait taleplerden sayılırlar. Gerçekten de, ister mameleke ister şahsa tevcih edilsin ve keza ister borçlunun fiiliyle ister onun mamelekinde yerine getirilsin, mamelek hukukuna ait, yani para veya para ile takdir edilen mevzuların kazanılmasına matuf bir hukukî münasebetten doğan her usulî talep mamelek hukukuna aittir (29). Bunun yanında mamelek hukukuna müteallik hukukî münasebetlerden doğmamakla beraber, mevzu itibariyle para veya para ile takdir edilen bir edaya matuf olan talepler de yine mamelek hukukuna aittir (30). Bu itibarla bir aile hukuku münasebetinin tesbitine tevcih edilmiş bir talep mamelek hukukuna ait olmamakla beraber, nafaka talepleri usul hukuku yönünden mamelek hukukuna ait taleplerden sayılır (31). Keza nesep tesbitine müteallik davaların mamelek

(27) v. GIERKE § 175, 52; v. TUHR/SIEGWART § 2, 13; ESSER, Schuldrecht, 2. Bası, Karlsruhe 1960, § 22, 71; PALANDT, Bürgerliches Gesetzbuch, 26. Bası, München/Berlin 1967, Unterhaltspflicht 1; ENNECERUS/LEHMANN, Recht der Schuldverhältnisse, § 1, II, 3; SOERGEL/SIEBERT, Bürgerliches Gesetzbuch, 4. Cilt: Familienrecht, Unterhaltspflicht, 2; STAUDINGER/WERNER (Staudingers Kommentar), 2. Cilt: Recht der Schuldverhältnisse, 1. Kısım, 9. Bası, München/Berlin/Leipzig 1930, Einleitung, I. 1; LARENZ, Lehrbuch des Schuldrechts, 1. Cilt: Allgemeiner Teil, 8. Bası, München/Berlin 1967, § 4 III.

(28) STAUDINGER/ENGELMANN, Kommentar zum BGB, 4. Cilt: Familienrecht, 9. Bası, München/Berlin/Leipzig 1926, Unterhaltspflicht, 2; FREY 139/140.

(29) STEIN-JONAS, Kommentar zur Zivilprozessordnung, 18. Bası, 1. Cilt, § 1, II, 1; ROSENBERG, Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts, 9. Bası, München/Berlin 1961, § 31, I, 2, a.

(30) ROSENBERG § 31, I, 2, a.

(31) STEIN/JONAS § 1, II, 1; ROSENBERG § 31, I, 2, a.

hukukuna ait olmaması normal ise de, taşıdığı özellik sebebiyle adî babalık davaları usul hukuku yönünden mamelek hukukuna ait dava mahiyetindedir (32), zira adî babalık davasında dava konusu naktî tediyata münhasırdır. Babalığın tesbiti sadece naktî tediyeye mesnet teşkil eder.

Nafaka taleplerinin mahiyeti gerek medenî hukuk gerekse usul hukuku yönünden böylece tesbit edildikten sonra, Türk mahkemelerinin nafaka davalarındaki milletlerarası yetkisi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Yabancılar arasındaki davalarda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenleyen hükümleri koymuş olan Muvakkat Kanununun 4 üncü maddesi, temel prensip olarak hukuk davalarında Türk mahkemelerini yetkili kabul etmiştir. Nafaka talepleri, belirttiğimiz gibi, 4 üncü maddenin, Türk mahkemelerini yetkisiz addedip, muayyen şartların tahakkuku halinde istisnaen yetkili kıldığı aile hukuku meselelerinden olmadığına göre, nafaka davalarında Türk mahkemelerinin genel yetkisi vardır. Nafaka taleplerini mükellefin ikametgâhı mahkemesine tâbi tutan Medenî Kanun hükmünün milletlerarası yetki hükmü olarak kabulü şüpheli kalmaktadır. Bunu temin edecek şekilde maddenin lafzından bir yardım görülemediği gibi hükmün tesis sebebi (33) de bu neticeye varılmaya müsait değildir. Medenî Kanununun 316 ncı maddesi hükmü, usul hukukunun ana prensibi olan «davalının ikametgâhı mahkemesinin selâhiyetli olması» (HUMK m. 9) kaidesinin özel bir tatbik şeklidir.

Özel yetki bakımından nafaka talepleri de genel kaideye uygun olarak davalının, yani nafaka mükellefinin ikametgâhı mahkemesinde ikame edilecektir. Ancak bu davalarda umumiyetle kadın koca ile kanunen aynı ikametgâha sahip olduğundan ve keza ana babanın ikametgâhı velâyetleri altındaki çocuğun kanunî ikametgâhı addolunduğundan (MK. m. 21), mükellefin ikametgâhı kaidesinin farklı ve özel bir ehemmiyeti olmayacaktır. İkame edilen boşanma davasının davacının ikametgâhı mahkemesinde görüleceği kaidesi (MK. m. 136), kadın daha önce ayrı bir ikametgâh ittihaz

(32) Alman hukukunda aynı netice: ROSENBERG § 31, I, 2, a.

(33) EGGER Madde: 329, N. 15.

etmiş olduğu takdirde (MK. m. 21 II) müessir olabilecektir. Bu hükümler dışında nafaka talepleri usul hukuku bakımından mamelek hukukuna ait taleplerden sayıldığı için, nafaka mükellefinin Türkiyede ikametgâhı olmasa dahi nafaka davalarının HUMK m. 16 gereğince Türkiyede ikamesi mümkün olur (34). Bu maddeye göre, Türkiyede malûm kanunî ikametgâhı olmayan nafaka mükellefi aleyhine nafaka davası onun Türkiyede sâkin olduğu mahal mahkemesinde ve eğer Türkiyede malûm bir meskeni de yoksa emvalinin bulunduğu mahal mahkemesinde ikame edilebilir. Bunun dışında nafaka mükellefinin Türkiyede ne kanunî bir ikametgâhı ve ne de meskeni var ise ve keza onun Türkiyede emvali de mevcut değilse, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi bulunmasına rağmen nafaka davası Türkiyede ikame edilemeyecektir. Meğer ki kamu yardım müesseselerine bir külfet yüklenilmesi sebebiyle Türkiyenin «özel menfaati» Türkiyede davanın görülmesini icap ettirsin. Ancak özel menfaat gerekçesiyle veya Türk doktrininin ve Yargıtayın incelediğimiz kararının kabul ettiği «amme intizamı» icabıyla Türk mahkemesini yetkili kabul etmenin hiç bir pratik faydası olmayacaktır. Zira mükellef Türkiyede bulunmadığı ve mameleki de mevcut olmadığına göre, Türk mahkemesinin vereceği karar Türkiyede nafaka mükellefi aleyhine icra edilemeyecektir. Böylece Türk mahkeme kararından Türkiyede istifade mümkün olamayacağı gibi, ihtimal ki hiç bir yabancı devlette de tanınmayacak ve icra edilmeyecektir. Gerçekten her devlet yabancı kararların tanınması ve tenfizinde, prensip olarak yabancı kararları tanısa bile, kararı veren mahkemenin milletlerarası yetkisini aradığı için, sadece amme intizamı veya özel menfaat düşüncesiyle tahakkuk etmiş bir yetkiyi de kabul etmeyecektir.

Yukarıdan beri yaptığımız şu izahat, nafaka davalarında amme intizamı müdahalesi ile Türk mahkemelerinin yetkisini tesis etmenin bir ihtiyaç olmadığını; ve hiç bir fayda da temin etmediğini göstermektedir.

(34) HUMK m. 16, «mal davaları» demesine rağmen, hüküm, alacak davalarına da şamil kabul edilmektedir, POSTACIOĞLU, Medenî Usul Hukuku Dersleri, 4. Bası, İstanbul 1968, 144; KURU, Hukuk Muhakemeleri Usulü, 2. Bası, Ankara 1968, 144 ve keza bkz. KURU 144, n. 129'da sayılanlar.

V. HÜLASA: Gerek Bidayet mahkemesi gerekse Yargıtay Hukuk Genel Kurulu nafaka taleplerini Muvakkat Kanununun Türk mahkemelerinin kaide olarak yetkisiz olduğu aile hukuku meselelerinden kabul etmekle hatalı hareket etmişlerdir. Böyle bir anlayış hem hukuken yanlış hem de neticeleri bakımından mahzurlu olmaktadır. Gerçekten de amme intizamının inkâr kabul etmez tesiri ve nafaka davalarının mahiyeten bir alacak hakkından ibaret olması Türk mahkemelerini mutlaka yetkili kılmayı icap ettirmektedir. Bu zaruret karşısında Hukuk Genel Kurulu, hâkim doktrinin yaptığı gibi, amme intizamı gibi çok kaypak bir mefhumla iltica etmek mecburiyetinde kalarak, neticede Türk mahkemelerinin nafaka davalarında mutlak yetkisini kabul etmektedir. Bu noktada Yargıtay, Bidayet mahkemesinden ileri bir adım atabilmiş ve son bir melce olarak amme intizamının müdahalesi ile Türk mahkemesinin yetkisinin doğabileceğini söylemiştir. Bununla Yargıtay, Türk doktrin ve tatbikatında kabul edilmiş olan «amme intizamının ihlâli halinde Türk mahkemelerinin yetkisinin doğabileceği» prensibini tekrarlamaktan daha ileri gidememiştir. Gerçi Hukuk Genel Kurulu, amme intizamına dayanmanın fazla kuvvetli olmadığını hissederek, Türk kamu yardım müesseselerine külfet yükletilmesini destekleyici bir gerekçe olarak beyan etmiştir. Halbuki sosyal yardım müesseselerinin külfet altına girmesi, devletin özel menfaati icabı, Türk kanunlarının uygulanmasını veya Türk mahkemelerinin yetki kazanmasını temin edici **m ü s t a k i l** bir sebep olarak müdafaa edilebilir. Fakat amme intizamının müdahalesini haklı kılacak bir olay olarak düşünülemez.

Yetkisizlikten mutlak yetkiye varış ve bunun için kullanılan amme intizamı mefhumu, nafaka taleplerini Muvakkat Kanun mânâsında aile hukuku meselelerinden kabul etmenin sonucudur. Hukuken bu doğru olmadığı gibi (35), doğurduğu mahzurlar (36) bir yana, lüzum da yoktur. Hakikati halde nafaka talepleri bir alacak hakkından ibaret olduğundan Türk mahkemelerinin yetkisi içerisindedir. Bu yetkinin şümulü, usul hukuku yönünden bir mamelek hukukuna ait talep olduğu da nazara alınarak, özel yetki hükümleri ile tesbit edilir. Bu kanunî düzen yerine, nafaka münasebetlerini

(35) Aksi kanaat: GÖĞER 217/218 ve 300/301.

(36) Bilhassa bkz. NOMER 29 vd. ve 115 vd.

milletlerarası yetki hukuku prensipleri dışında kalan bir yetki temini ile Türk mahkemelerinin bakabileceği davalar haline getirmek sadece sun'ilik ve mahzurlar doğurmakta, buna mukabil hiç bir fayda temin etmemektedir.

Doç. Dr. Ergin NOMER